

DİJİTAL YERLİLERİN DİJİTAL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ

Murat Sakal

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Özet: Çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi öğrencilerinin demografik durumlarının dijital okuryazarlık (DO) düzeylerine karşılık farkındalıklarını ölçmek üzere gerçekleştirilmiştir. Sınıf ve bölüm ayrımı gözetmeksizin yapılan bu çalışma 733 öğrenciye uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Sulak (2019)'un “dijital okuryazarlık ölçeği” kullanılmıştır. Anket soruları öğrencilere web ortamında sunulmuş ve yanıtlamaları istenmiştir. Bulgular incelendiğinde, kız öğrencilerin DO farkındalık düzeyleri erkek öğrencilere göre daha fazla çıktığı görülmektedir. Diğer taraftan eğitim bilimleri ile ilgili bölümlerde okuyan öğrencilerin fen bilimleri bölümünde okuyan öğrencilerle, DO boyutlarının istatistiksel anlamda benzerlik teşkil ettiği görülmüştür. Ayrıca ortalamalar incelendiğinde eğitim bilimleri öğrencilerinin görece daha yüksek ortalamaya sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Sağlık bilimleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin diğer anabilim dallarına göre en düşük ortalamaya sahip oldukları bulgularına rastlanmıştır. Bilgisayarla ilgili olan bölümler ve günlük internet kullanımı ile DO farkındalığı arasında pozitif korelasyon görülmüştür. Coğrafi bölge bazlı bir incelemede Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden gelen öğrencilerin farkındalık düzeylerinin diğer öğrencilere kıyasla daha az olduğu ifade edilebilir. DO le ilgili farkındalık yaratacak çalışmaların eğitim kurumlarında sadece üniversite düzeyinde değil, ilk öğretimden itibaren başlayarak uygulanması stratejik anlamda olumlu katkıları yaratabilir.

Anahtar Kelimeler: Dijital okuryazarlık, dijital yerli, teknoloji kullanımı

DIGITAL LITERACY LEVELS OF DIGITAL NATIVES

Abstract: The study was conducted to measure the awareness of Muğla Sıtkı Koçman University students' demographic status versus their digital literacy (DL) levels. This study, which was conducted regardless of class and department, was applied to 733 students. In the study, "digital literacy scale" of Sulak (2019) was used as data collection tool. The survey questions were presented to the students on the web. When the findings were examined, it was seen that the level of DL awareness of female students was higher than that of male students. On the other hand, it was observed that the dimensions of DL were statistically similar to the students studying in the departments of educational sciences with the students studying in the science department. In addition, when the averages were examined, it was revealed that the educational sciences students had a relatively higher average. It was found that students studying in health sciences departments had the lowest average compared to other departments. There was a positive correlation between attending to computer related departments requiring daily internet usage and DO awareness. In a geographic region-based study, it can be stated that the awareness level of the students coming from the provinces of the Southeastern Anatolia Region is less than the other students. The implementation of studies that will raise awareness about DL in educational institutions not only at the university level but starting from the primary education can create positive contributions in strategic terms.

Keywords: Digital literacy, digital native, technology use

GİRİŞ

İnternet kullanımı küresel ortamda her geçen gün artan ivmeyle kendisini göstermektedir. Türkiye’de de benzer durum gözlenmekte ve kişi başına internet kullanımı hızla artmaktadır. İlerleyen zamanlarda da bu artışın olacağı beklenmekte ve olumlu / olumsuz yansımalarına dair değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Bu artış, internetin yanında sosyal medya platformlarının da hem bilgisayarlar hem de mobil cihazlarda etkin kullanımı ile beraberinde gizlilik, mahremiyet, tehdit ve olumsuz birçok durumu getirmektedir. Dijital yerli olarak isimlendirilen, doğduğunda internetin var olduğu grup dijital göçebelerden görece

daha fazla internete bağlı kalmakta ve bu olumlu/olumsuz durumlarla daha fazla karşılaşmaktadırlar (Kurt et al., 2013). Bilgisayar kullanma konusunda becerikli olduğu düşünülen dijital yerlilerin karşılaştıkları yukarıda ifade edilen olumsuz durumlarla karşılaşmaları, ne kadar etkin bilgisayar kullanıcıları oldukları konusunda bir çelişki yaratmaktadır.

Özellikle eğitim kurumlarında bilgisayar okuryazarlığı adı altında, temel bilgisayar bilgisine sahip olma stratejileri geliştirilmiş ve müfredatlara bu farkındalıkları yaratacak düzeyde dersler eklenmiştir. Bunların başında amaca dönük dersler verme ve öğrencileri duruma ilişkin bilinçlendirme çabaları söylenebilir. Güvenilir ortamlar oluşturmak için eğitimli bir işgücü şarttır (Schneider, 2013). Elbette kurumlarda ve özellikle eğitim kurumlarında öğrencilere verilecek dijital okuryazarlık farkındalığı bir bilgisayar uzmanının bilgisi şeklinde olmayacaktır. Ancak yine de verilecek eğitimlerle hem bilgisayar kullanma becerisi hem de interneti güvenli kullanma anlamında temel beceriler olacaktır.

1990’lı yıllarda okuryazarlık “okuyup, yazabilme” şeklinde ifade edilirdi. Lanham R. (1995, s198)’de okuryazarlığın kapsamını “okuma yazma yeteneğinden, sunulan bilgiyi anlama yeteneği” şeklinde genişletmiştir. Okuryazarlığa bu haliyle bakıldığında öğrenilen bilginin sadece bugüne değil, geleceğe de hizmet edeceği açıklanabilir. Öğrencilerin teknolojik araçları (bilgisayar, tablet, akıllı telefon vb.) kullanabilme yetisi kazanmaları, ilgili araçlardan alacakları faydanın boyutunu da arttıracaktır. İnternetin gelişmesi, sosyal medya platformlarının artarak kullanımı, akıllı telefonların vazgeçilmez araçlar haline gelmeleri bunları tüketmekten öte daha karmaşık bir hal alan ve onlardan türeyen üretim unsurlarını da bilemeyi zorunlu hale getirebiliyor. Örneğin bir akıllı telefon üretilir ve kişiler onu tüketmeye başlar, ancak onun kullanımı için işimize yarar uygulamaların üretilmesi ve o cihazı anlamlı hale getirmesi gerekmektedir. Diğer taraftan sosyal medya platformlarının içinde yapılan her bir paylaşım aslında bir sonraki paylaşım için bir sebep olabilir. Dijital kitapların varlığı, kitap okumayı sevenlerin daha fazla kitaba ulaşabilmesi, ancak kitap okuma alışkanlıklarının farklılaşmasına sebep olur. Burada da okuryazarlığın sadece metinlerden oluşan kitapların aksine içeriği zenginleştirilmiş çevrimiçi kitaplarla daha da farklı bir boyuta kaydığı söylenebilir. Artık bilinen okuryazarlığın aksine, bu teknolojilere kurulan hâkimiyet ve beceri ile dijital okuryazarlıktan bahsedilmesi doğru olabilir.

Gillen (2010), tanımların belirli bağlamlarda geliştirildiğini ve farklı tarihsel bağlamlardan ortaya çıktığını belirtmektedir. Dijital okuryazarlık, bir bilgisayarı kendinden emin, güvenli ve etkili bir şekilde kullanmanın temel beceri veya yeteneği olarak anlaşılmalıdır. Kelime işlemciler, e-posta ve sunum yazılımı gibi ofis yazılımlarını kullanma yeteneği, görüntü, ses ve video oluşturma ve düzenleme yeteneği ve bir web tarayıcısı ve İnternet arama motorlarını kullanma yeteneği bu becerilere örnek gösterilebilir. Bunlar, okuyup yazabilmenin bir benzeri olarak öğrencilerinin sahip olduğunu varsayabilmeleri gereken becerilerdir (Royal Society, 2012).

Çalışmada öğrencilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin demografik sorular karşısındaki farklılıkları araştırılmıştır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, nasıl yapıldığı, verilerin toplanma biçimi, örneklem ve analiz yöntemleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri araştırılmıştır. Çalışma kapsamında, deneklere DO ölçeği uygulanmış ve demografik sorularla DO boyutları arasında ilişki olup olmadığına dair analizler yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi bilgisayar giriş konulu dersi alan üniversite öğrencileridir. Bu evrenden gelişigüzel örnekleme tipine uygun 750 örneklemin araştırmanın modeline cevap verebileceğine karar verilmiş ve verilerin ön analizi sonrası 733 deneğin verdiği yanıtlar analize dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada kullanılan ölçek Sulak (2019)’ın geliştirdiği “Dijital Okuryazarlık Ölçeği”dir. Ölçek toplamda 44 soru ve 5 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğe göre, 0: Kesinlikle Katılmıyorum / 2: Katılmıyorum / 3: Kararsızım / 4: Katılıyorum / 5: Kesinlikle Katılıyorum şeklinde cevaplar alınmıştır.

Deneklere sorulan demografik sorularda, cinsiyet, yaş, bölüm, memleket, günlük internet kullanma sıklığı şeklindedir.

Öğrencilere internet ortamında hazırlanan bir form linki ders yönetim sistemi (LMS) üzerinden gönderilmiştir. Anket formunun LMS’ten bağımsız olması sebebiyle öğrenci kişisel bilgileri (ad soyad, tc kimlik vb.) toplanmamıştır.

Analiz

Bu çalışmada ölçek soruları üzerinden demografik sorularla tanımlayıcı istatistikler, t testi ve varyans analizi testleri uygulanmıştır. Aynı zamanda ölçeğe ilişkin boyutlar faktör analizi yardımıyla ortaya konmuş ve bu işlemler SPSS 22.0 programı ile gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda keşfedici veri analizi ile değişkenler dönüştürülerek farklı değişkenler altında analizler gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Demografik sorulara ilişkin bulgular

Araştırmaya katılan toplam 733 öğrencinin 416 ‘sı kız (%56,8), 317 si erkek (%43,2) öğrencilerden oluşmaktadır. Katılımcıların yaşlarının ortalamasının 20,59’dır. Minimum yaş 18, maksimum yaşın 44 olduğu çalışmanın yaş değişkeni çeyreklik bağlamında incelendiğinde, sırasıyla %25, %50, %75 lik dilimlerin 19,20 ve 21 olduğu bunun da bu yaş aralıklarının çalışmanın %80 lik dilimini oluşturduğu ifade edilebilir.

Öğrencilerden toplanan bölüm bilgileri üzerinden üç farklı değişkene dönüştürme işlemi uygulanmıştır. Bunlardan ilki, bölümlerin lisans ve önlisans ayrımı, diğeri bölümün bilgisayar ile ilgili bir bölüm olup olmadığı ve son olarak da ilgili bölümün fen, sosyal, sağlık ve eğitim bilimlerine göre dönüştürülmesi işlemleridir. Bu yapılan çalışmaya göre,

Tablo 1. Çalışmaya katılan öğrencilerin lisans/önlisans dağılımı

	fi	%
Lisans	463	67,3
Önlisans	240	32,7

Tablo 2. Direkt bilgisayar ile ilgili bölümde olma dağılımı

Bölümün bilgisayarla ilgisi	fi	%
-----------------------------	----	---

Bilgisayar ile ilgili	96	13,1
Bilgisayar ile ilgisiz	637	86,9

Tablo 3. Anabilim dallarına göre bölümlerin dağılımı

Anabilim Dalları	fi	%
Fen Bilimleri	171	23,3
Sosyal Bilimler	398	54,3
Eğitim Bilimleri	101	13,8
Sağlık Bilimleri	63	8,6

Tablo 4. İnternet günlük kullanım sıklığı

Kullanım aralıkları(saatt)	fi	%
0-2	49	6,7
2-4	139	18,9
4-6	208	28,3
6-8	154	21,0

Dijital okuryazarlıkla ilgili boyutların demografik sorularla ilişkisi

AMOS programı ile öğrencilere sorulan dijital okuryazarlıkla ilgili soruların faktör analizi ile beş boyuttan oluştuğu bulgusuna ulaşılmıştır. Faktörlerle ilgili bilgi Tablo 5’de verilmiştir. Tablo 5’ya göre öğretim teknolojileri boyutu ile öğrencilere mesleki anlamda farklılık yaratacak düzeyde bilgisayar kullanım becerileri ölçülmüştür. Bilgi iletişim araçları kullanımı ile öğrencilerin teknolojiye bakış açıları, ilgileri, yeni teknolojilere karşı farkındalıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Teknik bilgi boyutu, bilgisayar kullanım becerilerinin yanında karşılaşılan problemlerin çözümüne yönelik bilgi ve beceriye sahip olması ve düzeyi amaçlanmıştır. Ofis yazılımları boyutunda, öğrencilerin kelime işlemci, hesap işlemci, sunum oluşturma becerilerinin yanında web sayfalarında tarama, e-posta alma/gönderme becerilerine dönük düzeyleri araştırılmıştır. Sosyal medya kullanımı boyutu ile öğrencilerin sosyal medya araçlarını kullanım biçimleri, bilgi yönetimi farkındalığı, iletişim kurma becerilerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Tablo 5’ya göre DO boyutları incelendiğinde öğrencilerin sosyal medya kullanım becerilerinin diğer boyutlara göre daha fazla olduğu söylenebilir ($\mu = 4,45$). En az farkındalık $\mu = 2,38$ ortalama ile öğretim teknolojileri kullanım becerisi ve farkındalığı üzerine olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Dijital okuryazarlık ölçeği faktör analizi ile elde edilen boyutlar

DO Boyutlar	N	Ortalama	Standart Sapma
Öğretim Teknolojileri Bilgisi	733	2,3812	,96001
Bilgi İletişim Araçları Kullanımı	733	4,4000	,69203
Teknik Bilgi	733	4,0769	,88441

Ofis Yazılımları Kullanımı	733	3,6756	,96264
Sosyal Medya Kullanımı	733	4,4591	,71338

Cinsiyet bazında boyutların analizi

Bağımsızlık t testi ile tablo 6’daki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 6. Cinsiyete göre DO boyutlarının analizi

Boyutlar	t	p
Öğretim Teknolojileri Bilgisi	1,109	0,268
Bilgi İletişim Araçları Kullanımı	3,300	0,001
Teknik Bilgi	-5,102	0,000
Ofis Yazılımları Kullanımı	3,003	0,003
Sosyal Medya Kullanımı	0,917	0,359

Tablo 6’ye göre bilgi iletişim teknolojilerini kullanma anlamında kız öğrencilerin ($\mu=4,47$) erkek öğrencilere göre ($\mu=4,30$) daha fazla olduğu ve ilerleyen zamanlarda kız öğrencilerin bilgisayar alanı ile ilgili istihdamında günümüze göre farklı sonuçlarla karşılaşılabilir. Diğer taraftan kız öğrencilerin ofis yazılımlarını kullanmada ($\mu=3,76$) da yine erkek öğrencilere göre ($\mu=3,55$) farkındalıklarının fazla olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin bilgi teknolojilerinde karşılaştıkları problemlerle baş etme anlamında önceki bulguların aksine erkek öğrencilerin ($\mu=4,26$) bu yönde çözümleri ile kız öğrenciler arasında ($\mu=3,93$) anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Lisans/Ön lisans öğrencileri DO boyutlarının analizi

Yapılan analiz neticesinde bütün DO boyutları arasında lisans öğrencileri ile ön lisans öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve tablo 7 incelendiğinde, ortalamalar bazlı incelendiğinde lisans öğrencilerinin ön lisans bölümü öğrencilerine göre DO farkındalığı daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Okul türüne göre DO boyutlarının ortalamaları

	Okul Türü	N	Ortalama
Öğretim Teknolojileri Bilgisi	Lisans	493	2,4512
	Ön Lisans	240	2,2375
Bilgi İletişim Araçları Kullanımı	Lisans	493	4,4962
	Ön Lisans	240	4,2023
Teknik Bilgi	Lisans	493	4,1276
	Ön Lisans	240	3,9729
Ofis Yazılımları Kullanımı	Lisans	493	3,8178
	Ön Lisans	240	3,3833
Sosyal Medya Kullanımı	Lisans	493	4,5406

Bilgisayarla ilgili bölümlerin ilgili olmayan bölümlerle DO boyutlarının analizi

Her ne kadar dijital okuryazarlık her bölüm öğrencileri için görece yaklaşık olması gerektiği düşünülse de bilgisayarla ilgili bölümlerin bilgisayarla direkt ilgili olmayan bölümlere göre ortalamalarının bilgisayarla direkt ilgili bölümler lehine fazla olduğu görülmektedir. Bilgi teknolojileri kullanma DO boyutu dışında, diğer tüm boyutlarda anlamlı bir farklılık olduğu görülmüş ve gruplara ilişkin ortalamalar tablo 8’deki gibidir.

Tablo 8. Bilgisayarla ilgili bölüm olma durumuna göre DO boyutlarının ortalamaları

	Bilgisayarla İlgili Bölüm Olma Durumu		Ortalama
	İlgili	N	
Öğretim Teknolojileri Bilgisi	İlgili	96	2,8549
	İlgisiz	637	2,3098
Bilgi İletişim Araçları Kullanımı*	İlgili	96	4,4972
	İlgisiz	637	4,3853
Teknik Bilgi	İlgili	96	4,5510
	İlgisiz	637	4,0055
Ofis Yazılımları Kullanımı	İlgili	96	4,1750
	İlgisiz	637	3,6003
Sosyal Medya Kullanımı	İlgili	96	4,6901
	İlgisiz	637	4,4243

* Anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($t = 1,477$, $p = 0,140$)

Ana bilim dallarına göre DO boyutlarının analizi

Fen bilimleri, sosyal bilimler, eğitim bilimleri ve sağlık bilimleri grupları üzerinden DO boyutları araştırılmıştır. Tablo 9’a göre tüm DO boyutları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Özellikle eğitim bilimleri bölümleri öğrencilerinin DO farkındalıklarının teknik bilgi boyutu dışında ortalamalarının fazla olduğu görülmüştür. Fen bilimleri öğrencilerinin teknik bilgi boyutu diğer ana bilim dallarına göre daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Fen bilimleri bölümleri öğrencilerinin teknik anlamda belli becerileri olduğu söylenebilir. Sağlık bilimleri ana bilim dalı bölümlerinin öğrencilerinin DO farkındalıkları tüm boyutlarda en az ortalamaya sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 9. DO boyutlarına göre farklılık yaratan ana bilim dallarının desen tablosu

Öğretim Teknolojileri Bilgisi	N		
		1	2

7. Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri Konferansı”Sağlık Bilişimi ve Analitiği”

9-11 Aralık 2020

Bakırçay Üniversitesi, İzmir, Türkiye

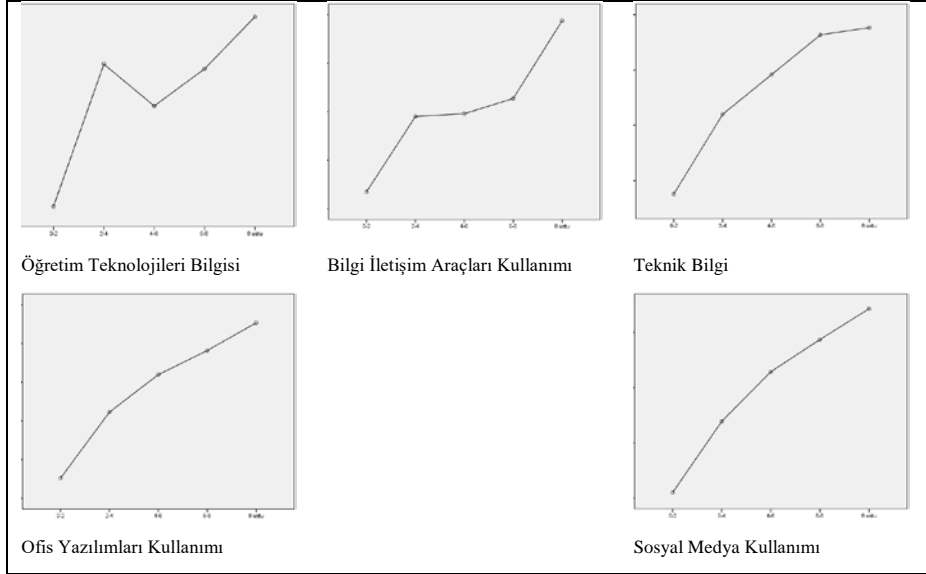
Sağlık	101	2,2447	
Sosyal	398	2,2751	
Fen	171		2,5752
Eğitim	63		2,7438
Bilgi İletişim Araçları Kullanımı	N	1	2
Sağlık	101	4,0106	
Sosyal	398		4,4132
Fen	171		4,4163
Eğitim	63		4,5758
Teknik Bilgi	N	1	2
Sağlık	101	3,9673	
Eğitim	63	3,9746	
Sosyal	398	4,0025	
Fen	171		4,3526
Ofis Yazılımları Kullanımı	N	1	2
Sağlık	101	3,4891	
Sosyal	398	3,5548	
Fen	171		3,9357
Eğitim	63		4,0317
Sosyal Medya Kullanımı	N	1	2
Sağlık	101	4,2995	
Sosyal	398	4,4479	4,4479
Fen	171		4,5336
Eğitim	63		4,5833

DO boyutlarına göre günlük internet kullanım sıklığı

Yapılan analize göre, ne kadar fazla internet kullanılırsa DO'ya ilişkin farkındalık artar. Sadece öğretim teknolojileri kullanımı boyutunda günlük internet kullanımı zamanları arasında anlamlı bir

farklılık gözlenmemiş, ortalamalar birbirine yakın çıkmıştır (2,11 – 2,49 arası ortalama). Özellikle sosyal medya kullanımı en yüksek ortalamaya sahip boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada ortalama değerler 3,90 ile 4,70 arasındadır.

Şekil 1. DO boyutlarına göre günlük internet kullanım sıklığı

Şekil 1’de günlük internet kullanım sıklığının (0-2,2-4,4-6,6-8,8 üstü) DO boyutlarına göre ayrı ayrı çizgi grafikleri görülmektedir. Öğretim teknolojileri boyutu hariç diğer boyutların grafikleri doğrusal bir artış göstermiştir. Bu durum ne kadar sık internet ile ilgili olunduğunda, buna paralel bir DO farkındalığı yaratabileceği yönünde çıkarım sağlamaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışma üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık farkındalıklarını ortaya koymak amacıyla araştırılmıştır. Bu amaç doğrultusunda dijital okuryazarlık farkındalıklarına etki eden faktörler araştırılmıştır. Çalışma kapsamında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi en az bir bilgisayar dersi alan öğrenciler çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada kullanılan “dijital okuryazarlık ölçeğine” göre beş boyut bulunmuş ve çalışmanın demografik soruları ile bu boyutlar arasında anlamlı sonuçlar araştırılmıştır. Bu boyutlar; öğretim teknolojileri bilgisi, bilgi ve iletişim araçları kullanımı, teknik bilgi, ofis yazılımları kullanımı, sosyal medya kullanımı. Bunların içinde en yüksek farkındalığın sosyal medya kullanım becerilerinde olduğu, bunun temel sebebinin öğrencilerin sosyal medya platformlarını kullanacakları araçların başında akıllı telefon gelmesinden kaynaklanmaktadır. Öğretim teknolojileri kullanımı, öğrencilerin almış oldukları eğitimlere paralel kullandıkları teknolojiyi temel aldığından ortalaması diğer boyutlara göre düşük çıkmıştır. Özellikle mesleki yazılımların, donanım ve araçların kullanımı yönünde eğitimlere ve bu farkındalığı öğrenciler nezdinde arttıracak içerik planlamaları ve müfredat değişikliklerinin yapılması önem arz etmektedir.

Öğrencilerin günlük internet kullanım sıklığı göz önünde bulundurulduğunda, öğrenciler ne kadar fazla internetle ilgiliyse, farkındalık düzeyleri o düzeyde artmaktadır. Cinsiyet açısından bulgular

incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre farkındalıklarının daha fazla olduğu söylenebilir. Bu durum ilerleyen zamanlarda bilgi ve iletişimle ilgili iş sahalarında istihdam edilecek kız öğrencilerin sayısının artabileceği ve alınması gereken politik kararların bu başarıyı daha da ileriye götüreceği düzeyde olması sağlanmalıdır. Lisans ve ön lisans öğrencileri incelendiğinde ön lisans öğrencilerin DO farkındalık düzeylerinin lisans öğrencilerine göre düşük olduğu görülmektedir. Özellikle ön lisans bölümleri mesleki yeterlilik adı altında açılan bölümlerden oluştuğu için bu DO farkındalığına öncelikli önem verilmemiş olabilir. Ancak günümüz bağlamında düşünüldüğünde DO farkındalığına sahip her bireyin hem etkin teknoloji kullanımı, hem de bu ortamlarda karşılaşılabileceği potansiyel siber tehditlere karşı bilinçli olacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin bölümlerinden o öğrencilerin ana bilim dallarına göre dönüştürülerek DO boyutları ile analizler yapılmıştır. Dört temel anabilim dallarına (fen, sosyal, eğitim ve sağlık) ilgili bölümler tanımlanarak elde edilen bulguların içinde fen ve eğitim bilimlerine ait bölümlerin sağlık ve sosyal bölümlere göre farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim ve fen bilimleri birlikte incelendiğinde teknik bilgi boyutunun fen bilimleri bölümlerinde daha yüksek olduğu, diğer boyutlarda eğitim bilimleri bölümlerinin farkındalıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Fen bilimleri öğrencileri için bu farkındalık normal gibi görünse de, eğitim bilimleri bölümleri yani öğretmen adaylarının hem derslere katılımı hem de teknolojiye duydukları ilgi DO farkındalıklarının yüksek olmasına sebep olmuş olabilir. Sağlık bilimleri öğrencilerinin en az düzeyde DO farkındalıklarının olması o bölümlerde farkındalığı arttıracak düzeyde içerik ve müfredat değişikliklerinin uygulanması ile nispeten farkındalık artırılabilir.

Çalışmanın farklı üniversite öğrencilerine uygulanması, hatta ilk ve ortaöğretim öğrencilerine uygulanarak farkındalık boyutları iyileştirilebilir. Özellikle mesleki anlamda kullanılacak teknolojilerin öğrenilmesi öğrencilerin dijital okuryazarlıklarının farklı okuryazarlık (teknoloji, web, çoklu ortam vs.) becerilerinin artmasını sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Gillen, J. and Barton, D. (2010). Digital Literacies: A Research Briefing by the Technology Enhanced Learning phase of the Learning and Teaching Research Programme. London, London Knowledge Lab.
- Güldüren, C., Çetinkaya, L., Keser, H., Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik Bilgi Güvenliği Farkındalık Ölçeği (BGFÖ) Geliştirme Çalışması, İlköğretim Online, 15(2), 682-695, 2016.
- Kurt, A. A., Güntüç, S., & Ersoy, M. (2013). Dijitalleşmede Son Durum: Dijital Yerli, Dijital Göçmen ve Dijital Göçebe. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 46(1), 1–22. <http://dergipark.gov.tr/auebfd/issue/38381/445031>
- Lanham, R. (1995) Digital literacy, Scientific American, 273(3), 160–161.
- Rowe, D. C., Lunt, B. M., & Ekstrom, J. J. (2011). The role of cyber-security in information technology education. SIGITE’11 - Proceedings of the 2011 ACM Special Interest Group for Information Technology Education Conference, 2, 113–121. <https://doi.org/10.1145/2047594.2047628>
- Royal Society, (2012). <https://royalsociety.org/education/policy/computing-in-schools/report/>
- Schneider, F. B. (2013). Cybersecurity education in universities. IEEE Security and Privacy, 11(4), 3–4. <https://doi.org/10.1109/MSP.2013.84>